01/12/2019

Patriarhul Daniel: Sfântul Apostol Andrei, părintele spiritual al românilor şi Ocrotitorul României



În contextul serbării Sfântului Apostol Andrei și a Zilei Naționale a României vă aducem în atenție un text al al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel intitulat „Sfântul Apostol Andrei, părintele spiritual al românilor şi Ocrotitorul României”.

Cuvântul a fost publicat în volumul „Sfântul Apostol Andrei. Ocrotitorul României – Începătorul Botezului în poporul român”, apărut la Editura Basilica, Bucureşti, 2012.

Textul integral revăzut şi completat de autor în 2019:

Sfântul Apostol Andrei, părintele spiritual al românilor şi Ocrotitorul României

Din timp în timp istoricii Bisericii noastre revin cu studii asupra începuturilor creștinismului pe teritoriul României. Poporul român, a cărui creștinare coincide cu etnogeneza, a primit creştinismul atât în limba greacă, cât şi în limba latină.

Ortodoxia românească are un specific al său care s-a manifestat în decursul istoriei printr-un echilibru şi o armonie pe multe planuri şi sub diferite aspecte ale vieţii. Între aceste trăsături specifice, putem enumera: absenţa războaielor confesionale, cumpătarea în discuţiile dogmatice, îmbinarea echilibrată între cugetarea teologică şi viaţa concretă, cooperarea între Stat şi Biserică, prioritatea frumuseţii morale faţă de juridismul eclezial, tăria, răbdarea şi curajul în faţa marilor încercări ale istoriei, încrederea în biruinţa binelui şi altele[1].

Sfântul Apostol Andrei a fost „*cel întâi chemat*“ la apostolie (misiune) de către Mântuitorul Hristos şi, la rându-i, a chemat pe mulţi la dreapta credinţă, într-o bogată activitate misionară ce l-a purtat până la gurile Dunării de Jos. Tradiţiile locale legate de cultul Sfântului Andrei au îmbogăţit tezaurul popular românesc, păstrându-se, din generaţie în generaţie, până astăzi. *Pentru că strămoşii noştri geto-daci au primit cuvântul Evangheliei şi au fost botezaţi de Sfântul Apostol Andrei, îl cinstim ca ocrotitor şi cel dintâi părinte spiritual al românilor*.

Sfântul Apostol Andrei este întâlnit, pentru prima dată, în cuprinsul Sfintelor Evanghelii. Era iudeu de neam, frate al Sfântului Apostol Petru, care mai înainte se chema Simon, şi fiu al pescarului Ioná din Betsaida. Cetatea Betsaida, situată pe ţărmul Mării Galileii, în nordul Ţării Sfinte, a oferit Mântuitorului Iisus Hristos trei apostoli dintre cei doisprezece: pe fraţii Andrei şi Petru şi pe Sfântul Apostol Filip.

Pescar de meserie, Andrei a fost prins în „mrejele propovăduirii“ de Sfântul Proroc Ioan Botezătorul, pe lângă care a ucenicit până la chemarea la apostolat de către Iisus din Nazaret. În pustiul Iordanului a fost ucenic al Proorocului Ioan, care vorbea despre venirea lui Mesia, iar a doua zi după Botezul Domnului Iisus, Sfântul Ioan Botezătorul văzând pe Iisus a spus: „*Iată Mielul lui Dumnezeu*” (*Ioan 1, 36*).

Dacă întreaga viaţă Andrei trăise cu nădejdea că va veni Mesia, iată că acum se plinise vremea şi, în chiar a doua zi după Botezul lui Hristos în Iordan, Andrei putea împărtăşi bucuria prezentului cu fratele său Petru, căruia îi spune: „*Am găsit pe Mesia (care se tâlcuieşte: Hristos)*” (*Ioan 1, 41*).

Răspunde cu bucurie chemării lui Iisus de a deveni „pescar de oameni” şi devine ascultător al Evangheliei lui Iisus şi martor al minunilor Sale. Numele Sfântului Apostol Andrei este amintit în Evanghelia Sfântului Ioan Teologul, cu ocazia a două evenimente diferite. Astfel, *Sfântul Andrei este cel ce, înainte de înmulţirea minunată a pâinilor în părţile Tiberiadei, află în mulţime un băiat care avea cinci pâini de orz şi doi peşti şi îl aduce în faţa lui Iisus*

. Iar într-o altă interpretare, împreună cu Apostolul Filip, *el mijlocește o întâlnire cu Domnul Iisus unor greci veniţi să sărbătorească Paştele iudaic*.

Mai departe, îl întâlnim doar ca personaj colectiv, alături de ceilalţi apostoli, ascultând învăţăturile lui Iisus, văzând minunile Lui şi pătimirile Lui, bucurându-se de Învierea Sa şi primind porunca propovăduirii Evangheliei la toate neamurile.

Începând cu anul 33, după Pogorârea Duhului Sfânt şi întemeierea Bisericii creştine la Ierusalim, Sfinţii Apostoli au împlinit porunca de a predica dreapta credinţă pretutindeni.

Unii istorici şi teologi din primele secole creştine atestă că Sfântul Apostol Andrei a fost primul propovăduitor al Evangheliei la geto-daci, în teritoriul dintre Dunăre şi Marea Neagră, numit atunci Sciţia Mică. Astfel, un *sinaxar constantinopolitan* aminteşte pătimirea Sfântului Andrei la 30 noiembrie, după ce a propovăduit în „*toată regiunea Bitiniei şi Pontului, în provinciile romane Tracia şi Sciţia*“.

Un alt sinaxar al Bisericii de Constantinopol ne oferă o variantă mai lungă a pătimirii Sfântului Andrei, menţionând că „*lui Andrei, celui întâi chemat, i-au căzut la sorţi (pentru propovăduire) Bitinia, părţile Pontului Euxin* [Marea Neagră] *şi ale Propontidei, cu cetăţile Calcedon şi Bizanţ, Macedonia, Tracia şi regiunile care se întind până la Dunăre, Tesalia, Elada, Ahaia şi cetăţile Aminsos, Trapezunt, Heracleea şi Amastris*“.

Prezenţa Sfântului Apostol Andrei este atestată şi în cetatea Sinope din părţile Pontului, localizată astăzi pe ţărmul turcesc al Mării Negre. O tradiţie locală afirmă că, în această cetate, un pictor al timpului i-a zugrăvit chipul, realizând astfel prima icoană a unui apostol. De asemenea, se amintesc o serie de minuni săvârşite de Sfântul Apostol Andrei aici, minunat fiind şi felul cum a scăpat viu din chinurile la care a fost supus.

Despre propovăduirea Sfântului Apostol Andrei în Sciţia vorbeşte şi Sfântul Ipolit Romanul (sec. III) – martirizat în timpul persecuţiei împăratului Deciu (249-251) – în lucrarea sa *Despre apostoli*. În secolul al IV-lea, în I*storia Bisericească*, Eusebiu de Cezareea nota: „*Sfinţii Apostoli ai Mântuitorului, precum şi ucenicii lor, s-au împrăştiat în toată lumea locuită pe atunci. După Tradiţie, lui Toma i-au căzut sorţii să meargă (la propovăduire) în Partia, lui Andrei în Sciţia, lui Ioan în Asia...*“.

Mai târziu, în secolul al VIII-lea, călugărul Epifanie, în *Viaţa Sfântului Apostol Andrei*, număra sciţii între popoarele evanghelizate de el. În secolul al XIV-lea, istoricul bizantin Nichifor Calist reia tradiţia consemnată de Origen (secolul al III-lea) şi Eusebiu de Cezareea (secolul al IV-lea), afirmând că Sfântul Andrei a predicat „în

pustiurile scitice“. Tot dintr-un sinaxar al Bisericii de Constantinopol aflăm că Sfântul Andrei a hirotonit episcop la Odessos (astăzi Varna, în Bulgaria) pe ucenicul său, Amplie, pomenit ca sfânt în calendarul ortodox la 31 octombrie.

Sfântul Ierarh Dosoftei, mitropolitul Moldovei, scria, la sfârşitul secolului al XVII-lea, în cartea *Viaţa şi petrecerea sfinţilor*, că „*Apostolului Andrei i-a revenit (prin sorţi) Bitinia şi Marea Neagră şi părţile Propontului, Halcedonului şi Vizantea, unde e acum Ţarigradul, Tracia şi Macedonia, Tesalia şi, sosind la Dunăre, ce-i zic Dobrogea şi altele ce sunt pe Dunăre, şi acestea toate le-a umblat*“. Istoricul bisericesc Nichifor Calist aminteşte că Sfântul Apostol Andrei a plecat din părţile Sciţiei spre sud, trecând prin Tracia, şi a ajuns la Bizanţ, viitorul Constantinopol.

O veche tradiţie păstrată de cronografi bizantini afirmă că acolo a hirotonit episcop pe Stahie, unul dintre ucenicii săi. Astfel, Biserica din Constantinopol îşi revendică originea apostolică de la Sfântul Andrei, pe care-l cinsteşte ca ocrotitor.

De la Constantinopol, Sfântul Apostol Andrei a trecut prin Macedonia şi Tesalia, ajungând până în oraşul Patras din Ahaia, în Grecia de astăzi. În cetatea Patras, a convertit, printre alţii, pe Maximila, sora proconsulului Egeas al Ahaiei.

Însă, porunca acestuia, Sfântul Apostol Andrei a fost martirizat, răstignit pe o cruce în formă de X, numită în popor „*Crucea Sfântului Andrei*“. Anul muceniciei Sfântului Apostol Andrei oscilează, în datele istoricilor, între persecuţia împăratului Nero (54-68) şi cea a împăratului Domiţian (81-96). Biserica primară a stabilit, încă de la sfârşitul secolului al II-lea, *ziua de 30 noiembrie ca dată a pomenirii Sfântului Apostol Andrei*.

Moaştele Sfântului Andrei s-au păstrat în cetatea Patras din Grecia până în anii 356-357, când împăratul Constanţiu le-a mutat în Biserica *Sfinţilor Apostoli* din Constantinopol, cu ocazia slujbei sfinţirii acesteia, după restaurare.

În a doua jumătate a secolului al IV-lea, Sfântul Ambrozie, episcopul Milanului, scria că părticele din sfintele sale moaşte au fost oferite bisericilor italiene din Milan, Nola şi Brescia. În jurul anului 850, împăratul bizantin Vasile I Macedoneanul restituie locuitorilor din Patras capul Sfântului Apostol Andrei.

După Cruciada a IV-a, din 1204, când Constantinopolul a fost cucerit de cavalerii apuseni, cardinalul Petru din Capua a dispus ca moaştele Sfântului Andrei, păstrate în capitala imperiului, să fie aşezate în catedrala din Amalfi, Italia. În aprilie 1462, în timpul papei Pius al II-lea, capul Sfântului Andrei din Patras a fost aşezat într-o biserică din Roma. Însă, la 26 septembrie 1964, în timpul papei Paul al VI-lea, Vaticanul a restituit racla purtând capul Sfântului Apostol Andrei Mitropoliei de

Patras a Bisericii Ortodoxe a Greciei.

Se crede că, în timpul misiunii sale în părţile Dobrogei, Sfântul Apostol Andrei a predicat în Histria, Tomis (Constanţa), Callatis (Mangalia), Dionysopolis (Balcic), cetăţi în care greci şi romani convieţuiau cu geto-daci, strămoşii românilor. De aici pornesc şi numeroasele tradiţii populare despre Sfântul Apostol Andrei.

Între ele, una aminteşte despre popasul făcut de Sfântul Andrei în Dobrogea, pe teritoriul dregătorilor Cutusun şi Dura, în satul Guzgun, astăzi hotarul comunei Ion Corvin (judeţul Constanţa), nu departe de graniţa româno-bulgară. *În apropierea acelei aşezări se află o pădure adăpostind două peşteri, care au servit apostolului şi însoţitorilor săi drept loc de odihnă*. Aceste peşteri au devenit lăcaşuri de cult pentru populaţia din zonă, iar P*eştera Sfântului Andrei este socotită prima biserică de pe teritoriul ţării noastre*.

În anul 1943, episcopul Chesarie Păunescu al Dunării de Jos a sfinţit peştera, însă a urmat o perioadă dificilă, până în anul 1990, când a început ridicarea unei mănăstiri. O serie de hidronime păstrează amintirea Sfântului Apostol în zonă, cum ar fi *Pârâiaşul Sfântului Andrei* sau *Apa Sfântului*.

Tot în tradiţia străbună românească s-au păstrat unele colinde referitoare la Sfântul Apostol Andrei:

„Ne daţi ori nu ne daţi
Că mergem în altă casă
Unde Sânt Andrei ne lasă
Şi ne face tolba grasă”.

În altă creaţie populară, Sfântul Apostol Andrei este prezentat într-un dialog cu colindătorii. La întrebarea:

„Spune, spune, Moş Andrei, cel cu crucea cea de tei,
Cine, cine-i Moş Crăciun, Moş Crăciun, cel mai bătrân”,

Sfântul Andrei răspunde:

„Moş Crăciun e Tatăl vostru, e şi Dumnezeul nostru,
El l-a făcut şi pe pom, şi pe capră, şi pe om
Ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa, trece-mă şi Dunărea
Ca să afle Dacia, că S-a născut Mesia”.

Balada *Peştera Sfântului Andrei* leagă amintirea celui dintâi chemat între apostoli de numele lui Decebal şi Traian. Versurile acestei balade, armonizate, au dat

naştere unui colind închinat Sfântului Apostol Andrei.

Cu prilejul acordării episcopului Antim Nica al Dunării de Jos rangul de Arhiepiscop, la 9 noiembrie 1975, au fost citate versurile baladei respective, motivând că „*aceste scumpe amintiri au încălzit inimile înaintaşilor noştri şi ele însufleţesc şi astăzi solemnitatea noastră*”:

„Colo pe grindei,
Crâng de alunei,
Val de arţărei,
Sfânta mănăstire,
Loc de tăinuire
Şi tămăduire,
Se piteşte-n tei
Casa lui Andrei,
De la schit la cruce,
Scară care duce,
Din cruce la schit,
Scări de coborât...
De la schit în sus,
Crucea lui Iisus,
De la cruce în tei
Casa lui Andrei...
La schitul din tei
Crucea lui Andrei,
Cine că-mi venea
Şi descăleca?
Venea Decebal
Călare pe-un cal,
Sfinţii că-i găsea,
Cu ei că-mi vorbea,
Dar nu se închina,
Nici cruce-şi făcea.
La schitul din tei,
Crucea lui Andrei,
Traian că venea,
La slujbă şedea,
Slujba asculta,
Şi îngenunchea,
Dar nu se închina...
Pe murg călărea

Şi cale-şi lua,
La cetatea lui,
A Trofeului…
Andrei col-la schit
Uita c-a ieşit,
Cu papucii lui,
Talpa raiului,
Şi potcapu lui
Arca cerului,
Cu veşminte sfinte,
Fraţii înainte,
Cu toiag şi cruce,
Candele-n răscruce,
Lumânări aprinse,
Vâlvătăi cuprinse…
Iară Sânt Andrei
Sub crucea din tei,
Schitul din grindei,
Se roagă mereu
La bun Dumnezeu”.

Cinstirea de care se bucură Sfântul Andrei în evlavia populară din România a făcut ca aproape 720 000 de români să se afle sub patronajul spiritual al Sfântului Andrei, purtându-i numele care înseamnă „bărbăţie”, „curaj”[2].

În şedinţa sa din mai 1995, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca ziua prăznuirii Sfântului Apostol Andrei să fie trecută în calendarul bisericesc cu cruce roşie, între sfinţii mari ai Ortodoxiei.

În zilele de 12-17 octombrie 1996, pe când eram mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, am întâmpinat la Iaşi, de Sărbătoarea Sfintei Cuvioase Parascheva, racla purtând capul Sfântului Apostol Andrei, adusă de la Mitropolia din Patras (Grecia). Atunci, peste un milion de pelerini au venit să se închine Sfântului Apostol Andrei. O bucurie imensă şi o pace sfântă au cuprins mulţimile de pelerini, dar şi pe mulţi din cei care au aflat vestea aceasta: **Poporul român se întâlneşte cu Apostolul său!** Capul Sfântului Apostol Andrei a fost dus apoi în pelerinaj la Galaţi, între 15-17 octombrie 1996. Evenimentul sfânt din anul 1996 este pomenit în calendarele celor două eparhii, Iaşi şi Galaţi.

Urmare acestui mare şi sfânt eveniment aducător de lumină şi bucurie care confirmă solemn *credinţa apostolică a poporului român*, la propunerea noastră, *în februarie 1997, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat pe Sfântul Apostol Andrei ca fiind*

Ocrotitorul României. În anii următori foarte mulţi copii nou-născuţi au primit numele de Andrei sau Andreea, iar cultul sau cinstirea lui s-a intensificat în evlavia poporului român.

În anul 2002, Sfântul Sinod a hotărât ca sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei (30 noiembrie) să devină zi de ***Sărbătoare Naţională Bisericească***. Din aceste motive, *Catedrala Mântuirii Neamului* sau *Catedrala Naţională* poartă şi hramul *Sfântul Apostol Andrei, Ocrotitorul României*, pe lângă hramul *Înălţarea Domnului,* care este şi *Ziua Eroilor români*.

Un alt moment, plin de semnificație, a fost în ***anul 2011, în perioada 24 octombrie-1 noiembrie, când poporul român a fost binecuvântat, la București și în Transilvania, la Sibiu*** *(29 octombrie)* ***şi Alba Iulia*** *(30 octombrie),* ***cu cea de a doua revenire a Cinstitului cap al Sfântului Apostol Andrei în România*****.** Cu acest prilej, Apostolul poporului nostru a fost primit ca un *„dumnezeiesc folositor și izbăvitor din toate nevoile și păzitor”,* chemând poporul nostru la întărirea credinței apostolice primite prin el, cu aproape două milenii în urmă.

După multe strădanii şi demersuri ale Bisericii noastre, exprimate prin cererile oficiale din anii 2008 și 2011, pe care personal le-am adresat Parlamentului, Preşedinţiei şi Guvernului României, *prin* ***Legea nr. 147 din 23 iulie 2012[3], ziua de 30 noiembrie, în care se face pomenirea Sfântului Apostol Andrei cel întâi chemat, Ocrotitorul României, a fost consacrată ca „zi de sărbătoare legală în care nu se lucrează”.***

Prin acest act legislativ, **votat în Camera Deputaților de 236 de deputați din cei 248 prezenți,** Parlamentul României a confirmat **importanța națională, spirituală, misionară și educativ-culturală a pomenirii Sfântului Apostol Andrei, ca zi de sărbătoare a întregii Ortodoxii românești și a întregului popor român, consacrată în calendarul civil ca sărbătoare legală în care nu se lucrează,** așa cum serbează și alte popoare pe sfântul lor național, deși unele au primit creștinismul mult mai târziu decât poporul român.

Cu prilejul sărbătorii *Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României* , dorim ca Hristos Domnul să dăruiască tuturor celor care poartă numele de Andrei şi Andreea sănătate şi fericire, mult ajutor, bucurie şi mântuire. De asemenea, felicităm pe toţi credincioşii care cinstesc cu evlavie multă pe Sfântul Apostol Andrei, rugându-l pe el să mijlocească lângă Hristos care l-a chemat, lângă Sfânta Treime, ca românilor din ţară şi din afara ţării, Hristos Domnul să dăruiască puterea şi bucuria păstrării şi mărturisirii credinţei apostolice şi transmiterii ei generaţiei

tinere, oriunde s-ar afla credincioşi ortodocşi români în lume. Aşa să ne ajute Dumnezeu, spre slava Preasfintei Treimi şi spre a noastră mântuire!

† Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Note:

[1] S. Mehedinţi, *Creştinismul românesc,* Bucureşti, 1941.

[2] Nume derivate din numele Andrei: Andreea, Andra, Andrada, Andraș, Andruș, Andruța, Andreas, Andrias, Andries, Adi, Andi, Andu, Andru, Andreiu, Edra, Endre, Deia, Deea.

[3] Adoptată de Senatul României în 23 noiembrie 2011 și de Camera Deputaților în 26 iunie 2012, iar apoi promulgată prin Decretul nr. 517/20 iulie 2012 al Preşedintelui României.

— basilica.ro | Foto credit: Ziarul Lumina / Luigi Ivanciu